

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Bibiána Šefčíková

Využitie aktivizujúcich metód v ŠKD

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS: Bibiána Šefčíková

Kontakt na autora: Základná škola Veľký Šariš, Školská 29, Veľký Šariš
sefcikova.bibiana.sk@gmail.com

Názov OPS: **Využitie aktivizujúcich metód v ŠKD**

Rok vytvorenia OPS: 2015
XIV. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Mária Balogová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

školský klub detí, oddychová a relaxačná činnosť, tvorivosť detí, námety na činnosti, platná legislatíva, koncept výchovy,

Anotácia

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej práce vychádza zo špecifickej skúsenosti s tvorivou a inovačnou prácou v školskom klube detí (ŠKD). V tejto práci sa zameriavam na konkrétne tvorivé hry a hrové aktivity pre deti v školskom klube, pomocou ktorých sa rozvíja tvorivá osobnosť detí, zlepšuje sa atmosféra a upevňujú sa vzťahy medzi deťmi. Využívam aj autoreguláciu ako nový koncept výchovy a vo svojej praxi aplikujem prvky influenčného a iniciačného programu výchovy. Všetky uvedené hry a hrové aktivity v práci sú overené vlastnou pedagogickou skúsenosťou.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Názov akreditovaného vzdelávacieho programu KV	Číslo akreditovaného vzdelávacieho programu KV
Sociálne učenie vo výchove mimo vyučovania	1451/2015 - KV
Uplatnenie psychomotorických hier v práci vychovávateľa a pedagogického asistenta	1440/2014 - KV
Aplikácia aktivít v jednotlivých oblastiach výchovy vo voľnom čase	1423/2014-KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI.....	7
1.1 Východiská OPS.....	7
2 TVORBA VÝCHOVNÉHO PROGRAMU V ŠKD	9
2.1 Tematické oblasti výchovy v ŠKD	9
2.2 Zapojenie do projektov	10
2.3 Príprava činnosti	10
2.4 Sprostredkovanie inštrukcií k činnosti	11
2.5 Výber činnosti a stanovenie cieľa	12
2.6 Realizácia činnosti	12
2.7 Spätná väzba	12
3 NÁMETY HIER A HROVÝCH AKTIVÍT	13
3.1 Aktivita 1: Rozprávková cesta	13
3.2 Aktivita 2: Spoznávaj ma	14
3.3 Aktivita 3: Rýchlo utekajme!	14
3.4 Aktivita 4: Vieš nás spočítať?	15
3.5 Aktivita 5: Funkčné systémy	16
3.6 Aktivita 6: Vandrovka	17
3.7 Aktivita 7: Prepojenie	18
3.8 Aktivita 8: Predstavuj si	19
3.9 Aktivita 9: Vieš mi našepkať?	20
ZÁVER	21

ÚVOD

Vychádzajúc z poznatkov praxe, považujem spolupôsobenie na rozvoj osobnosti dieťaťa za dôležitý aspekt a ako vychovávateľka sa denne podieľam pri tomto fenoméne pôsobenia. Rozpoznanie potrieb dieťaťa, naviesť ho na uvedomenie vnímať sa a tak poznať i zároveň pracovať na svojich rozhodnutiach a spôsoboch myslenia v rámci celistvosti jeho osobnosti, je hlavná činnosť každého pedagogického pracovníka.

Prácu vychovávateľky v školskom klube detí (ďalej len ŠKD) vnímam ako poslanie, ktoré pomáha formovať sebavedomie detí, sebaovládanie, rozvíjanie ich vlastnej fantázie, s túžbou objavovať neustále niečo nové. Deti tak získavajú praktické skúsenosti, návyky a zručnosti, ktoré podstatne formujú ich postoj. Za rovnako dôležité považujem a týmto smerom aj podnecujem deti k výberu svojho životného štýlu, i k aktivizácii rozvoja kultúrnych potrieb, potrieb nového poznania z oblasti vedy, umenia i športu, s využívaním vlastných školských vedomostí, zručností a návykov, so zreteľom na jazyky, počítačovú gramotnosť a regionálnu výchovu.

ŠKD a jeho pôsobenie prostredníctvom vychovávateľov výrazne zasahuje do osobného rastu dieťaťa a snahou vychovávateľa je v prvom rade umožniť deťom priestor pre rast, vnímanie sa a nachádzanie vlastného ja.

Keďže hlavnou činnosťou ŠKD je zabezpečovanie činnosti zameranej na prípravu na vyučovanie a na uspokojovanie i rozvíjanie záujmov detí v čase mimo vyučovania, vyčleňujem čas na oddychovú a relaxačnú činnosť. V praxi sa sústreďujem na prežívanie aktivít deťmi, na určitú oblasť osobnosti, napríklad na emocionalitu, komunikáciu, tvorivosť, hodnotiace myslenie a podobne.

Činnosti ŠKD rozdeľujem na oddychové, relaxačné, záujmové, vzdelávacie, avšak nedajú sa členiť samostatne, preto ich združujem do vzájomne prepojených blokov.

Využívam aj autoreguláciu ako nový koncept výchovy a vo svojej praxi aplikujem prvky **influenčného programu výchovy** (ovplyvňovanie postojov, názorov, prežívania, hodnotenia, správania vhodnou koncepčnou formou objasňovania), **iniciačného programu výchovy** (navodenie nového prežívania, myslenia, správania) a podľa potreby pracujem aj s **facilitáciou vo výchove** ako metódou, ktorá je zameraná na uľahčovanie prejavovania sa dieťaťa a rozvoja jeho psychických funkcií, napríklad prostredníctvom animátorov v podobe starších spolužiakov. Zaradzujem aj rozvíjajúce prvky, ktoré cielene zameriavam na akceleráciu, rozvoj konkrétnej oblasti osobnosti dieťaťa. Taktiež prihliadam na individuálne potreby žiaka s IVP a rešpektujem jeho individuálne zvláštnosti.

Zámerom mojej práce je poskytnúť námety pre prácu s deťmi v čase mimo vyučovania, pričom sa ich snažím nabádať i podnecovať prostredníctvom inovatívnych, aktivizujúcich a zážitkových metód k tvorivosti, rýchlejšiemu osvojovaniu poznatkov a vedomostí, posilňovať rozvoj ich osobnosti a sebapoznania

Teoretickej časti sa venujem len okrajovo, zameriavam sa viac **na praktickú časť**, v ktorej opisujem skúsenosti s autentickými hrami a aktivitami. Základné východiská mojej práce vychádzajú z platnej legislatívy pre súčasné obdobie. Deti mladšieho školského veku sú veľmi vnímavé, empatické a otvorené voči poznatkom.

Prostredníctvom zážitkových aktivít, hier zameraných na oddychovú a relaxačnú činnosť sa rozvíjajú také kompetencie detí, ktoré im umožnia poznať a pochopiť problémy súčasného sveta a ktoré budú môcť využívať vo svojom ďalšom živote.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Osvedčená pedagogická skúsenosť (ďalej len OPS), ktorú prezentujem touto prácou, vychádza z mojej niekoľkoročnej praxe. Jej cieľom je poskytnutie praxou overených výchovno-vzdelávacích aktivít vo výchove detí mimo vyučovania. V systéme výchovy a vzdelávania je uskutočňovaná prostredníctvom ŠKD. V tejto práci sa zameriavam na konkrétne tvorivé hry a hrové aktivity pre deti, pomocou ktorých sa rozvíja tvorivá osobnosť detí, zlepšuje sa atmosféra a upevňujú sa vzťahy medzi deťmi. Využívam aj autoreguláciu ako nový koncept výchovy a vo svojej praxi aplikujem prvky influenčného a iniciačného programu výchovy. Všetky aktivity uvedené v predloženej OPS som realizovala s deťmi prvého až štvrtého ročníka. Keďže výchovno-vzdelávacia činnosť v školskom klube detí nie je realizovaná prostredníctvom vyučovacích hodín a nie je časovo obmedzená tak, ako je to vo vzdelávaní v škole, volím dĺžku trvania aktivít predovšetkým od záujmu a potrieb detí. Každá činnosť, ktorú realizujem plní ciele niektorej tematickej výchovnej oblasti.

ŠKD má svoje odlišnosti a modernizácia výchovno – vzdelávacieho procesu prebieha inak ako na vyučovaní. Hra a tvorivosť je pre deti tou najlepšou činnosťou, prostredníctvom ktorej sa učia a utvrdzujú nové vedomosti. Klasické činnosti v ŠKD som sa vždy snažila zatriktívniť novými postupmi a metódami. Obsah aktivít, ktoré predstavujem v tejto práci, je zameraný na utvrdzovanie a rozširovanie vedomostí z rôznych oblastí výchovy. Aktivity sa dajú využiť aj v primárnom vzdelávaní a sú určené pre všetkých tvorivých pedagógov alebo pre odborných pracovníkov v školských zariadeniach, ktoré navštevujú deti v čase mimo vyučovania.

1.1 Východiská OPS

Všetky činnosti, ktoré realizujem pri svojej práci a prezentujem v tejto OPS, vychádzajú z platnej legislatívy a to zo školského zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní a následnými legislatívnymi zmenami zákonmi č. 390/2011 Z.z. (o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch), č. 324/2012 Z.z. (ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 184/2009 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov) a č. 464/2013 Z.z. (ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a výchovnú činnosť uskutočňujem podľa výchovného programu, ktorý nadväzuje na program školy a vychádza zo štátneho vzdelávacieho programu. Je základným dokumentom každej ŠKD.

Pri uskutočňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti v ŠKD dodržiavam pravidelné striedanie aktivít pre deti a to oddychovej a záujmovej, s aktivitou súvisiacou s prípravou na vyučovanie.

ŠKD, v ktorom denne realizujem výchovno-vzdelávaciu činnosť s deťmi, je organizačnou súčasťou základnej školy. Priemerný počet detí v jednotlivých oddeleniach je 23, počet oddelení 3. ŠKD je umiestnený v hlavnej budove školy, v I. pavilóne. ŠKD nemá svoje vlastné priestory, preto činnosť prebieha v triedach na prízemí. Hygienické zariadenia sú k dispozícii na tej istej chodbe ako triedy. Nábytok v triedach je rozmiestnený tak, aby vyhovoval individuálnej, a rovnako aj skupinovej práci, priestory sú vybavené odpočinkovými kobercami. Prostredie je esteticky upravené, dotvárané výrobkami detí. Na voľnočasové aktivity je ŠKD vybavený stolnými hrami, knihami, skladačkami, stavebnicami, drobnými hračkami, výtvarným a športovým materiálom. Priestory

pravidelne doplna. ŠKD máme k dispozícii interaktívne tabule, televízny prijímač, DVD prehrávač a rádiomagnetofóny. V činnosti detí sa využívajú aj počítačové učebne, príslušné multifunkčné ihrisko, telocvičňa a školská knižnica.

Verím, že predložená OPS splní svoj cieľ a bude prínosom pre iných pedagogických pracovníkov – vychovávateľov ŠKD alebo učiteľov v primárnom vzdelávaní.

2 TVORBA VÝCHOVNÉHO PROGRAMU ŠKD

Vytvorenie kvalitného výchovného programu školského zariadenia je náročný proces. Je nutné využívať moderné výchovno-vzdelávacie stratégie a aplikovanie inovačných metód a foriem práce. Je potrebná dôkladná príprava a tímová spolupráca všetkých pedagogických zamestnancov. Za vypracovanie a zverejnenie výchovného programu zodpovedá riaditeľ školy. Podľa výchovného programu sa postupuje v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach a špeciálnych výchovných zariadeniach od 1. septembra 2009.

Tvorba výchovného programu dáva priestor a autonómiu pri stanovení cieľov a tvorbe výchovného programu a musí napĺňať tieto požiadavky :

- musí byť vypracovaný v **súlade s cieľmi a princípmi školského zákona o výchove a vzdelávaní,**
- jeho náplňou je **rozvíjať** vedomosti, zručnosti a postoje detí **získané vo výchovno-vzdelávacej činnosti v škole,**
- nevyhnutne má **rešpektovať záujmy a potreby detí.**

Pred začatím tvorby výchovného programu je potrebné dôsledne preštudovať školský zákon a oboznámiť sa s príslušným štátnym a školským vzdelávacím programom. Pozitívom je motivácia všetkých vychovávateľov, aby sa do výchovného programu zapojili. Nevyhnutným krokom je vypracovanie kvalitnej (SWOT, prípadne STEPE) analýzy podmienok v ŠKD a vytýčiť špecifické ciele, ktoré sú zosúladené s cieľmi a princípmi uvedenými v školskom zákone. Následne je potrebné zodpovedne vybrať (z príslušných štátnych a školských vzdelávacích programov) kľúčové kompetencie detí v ŠKD, ktoré sa budú výchovným programom rozvíjať.

Dôležitým aspektom je vybrať najvhodnejší model výchovno-vzdelávacieho procesu v ŠKD v rámci platnej legislatívy, ktorý bude spĺňať vyššie uvedené požiadavky, ktoré z kľúčových kompetencií v škole budú rozvíjané vo výchovných štandardoch v ŠKD a výchovno-vzdelávacie ciele, obsah i rozsah výchovno-vzdelávacích aktivít v tematických oblastiach výchovy podľa jednotlivých oddelení, ako aj stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti, najmä inovačných, motivačných, aktivizujúcich a tvorivých postupov, metód a foriem práce, ktorými sa budú rozvíjať kľúčové kompetencie dieťaťa.

Je potrebné prihliadať aj na postupy ďalšej inovácie alebo aktualizácie výchovného programu a oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov ŠKD.

2. 1 Tematické oblasti výchovy v ŠKD

Výchova a vzdelávanie sa v ŠKD realizuje v týchto tematických oblastiach výchovy:

- vzdelávacia(rozumová),
- spoločensko-vedná,
- pracovno-technická,
- prírodovedno-enviromentálna,
- esteticko-výchovná (výtvarná, hudobná, literárno-dramatická),
- telovýchovná zdravotná a športová (turistická).

ŠKD si môže vytvoriť vlastné tematické oblasti výchovy, ktoré môžu špecifikovať činnosti v konkrétnom klube, rozširovať špecifikáciu školy/klubu. Ku každej novovytvorenej tematickej oblasti výchovy si ŠKD musí vytýčiť výchovno-vzdelávacie ciele, určiť výchovné štandardy a vypracovať výchovné osnovy.

Tematické oblasti v sebe zároveň obsahujú ďalšie oblasti výchovy najmä: rozumovú, mravnú, ekologickú, dopravnú a výchovu k rodičovstvu. Výchovno-vzdelávací proces sa realizuje tak, že sa obsah jednotlivých výchovno-vzdelávacích činností aplikuje integrovane do viacerých výchovných oblastí a v záujmovej činnosti naraz, čo umožní komplexnejší rozvoj osobností detí. Kľúčové kompetencie a osobnosť dieťaťa sa rozvíjajú prostredníctvom realizácie hlavných výchovno-vzdelávacích cieľov. Ich plnenie sa bude dosahovať realizovaním nižších, špecializovanejších a konkrétnejších cieľov v jednotlivých tematických oblastiach výchovy a ďalších aktivitách.

Ku každej tematickej oblasti výchovy sa k jednotlivým ročníkom vymedzí najmenší počet výchovno-vzdelávacích aktivít, ktoré sa majú zrealizovať v školskom roku a sú reálne splniteľné. Platí tu zásada, že vychovávateľ má s deťmi v oddelení realizovať okrem prípravy na vyučovanie (realizuje sa denne alebo 4 x týždenne, okrem stredy) jednu výchovno-vzdelávaciu aktivitu každý deň tak, aby sa v priebehu dvoch týždňov vystriedali všetky tematické oblasti výchovy. Je to predpoklad vyváženého a komplexného rozvoja osobnosti dieťaťa a rozvíjania jeho kľúčových kompetencií získaných v škole podľa cieľov vytýčených vo výchovnom programe ŠKD.

2.2 Zapájanie do projektov

V rámci ŠKD je potrebné vytvárať kvalitné a plnohodnotné podmienky pre rôznorodé aktivity detí, ktoré spĺňajú faktory pre ich správny vývin. Projekty, do ktorých sa ŠKD, v ktorej pracujem zapája, sú kultúrne podujatia a vystúpenia folklórneho súboru Ďateľinka (ktorý vediem), napríklad pre rodičov, seniorov a pri rôznych príležitostiach a oslavách mesta. Zúčastňujeme sa aj prehliadok detských školských folklórnych súborov. Pre deti z blízkej materskej škôlky realizujeme taktiež aktivity ako napríklad uvítanie detí pri zápise do 1. ročníka a podobne.

Realizujeme aj aktivity spojené s kultúrnymi tradíciami regiónu, rôzne športové súťaže, výrobu a ochutnávky zdravých jedál, rôzne sezónne výstavky výrobkov. Zapájame sa do preventívnych výchovných programov, ktorých obsah je každoročne stanovený v pedagogicko-organizačných pokynoch MŠ SR.

2.3 Príprava na činnosti

Medzi najdôležitejšie činnosti vo výchove mimo vyučovania patria všetky aktivity zamerané na rozvoj osobnosti detí. Tieto aktivity sú súčasťou každej činnosti, ktorá sa v zariadeniach pre výchovu mimo vyučovania uskutočňuje a preto je nevyhnutné im venovať osobitnú pozornosť. Hlavnou úlohou vychovávateľov je poznať a správnym spôsobom organizovať tieto záujmy, vedieť vybrať také, ktoré majú význam pre deti a vždy ich vhodne využívať. Činnosti by mali byť čo najrozmanitejšie v rámci tematických oblastí výchovy a to tak, že každá tematická oblasť výchovy sa vystrieda najmenej raz v priebehu dvoch týždňov.

Z tohto aspektu by režim dňa mal byť zostavený tak, aby v ňom bol priestor pre vhodné formy oddychovej a relaxačnej činnosti. Každý vychovávateľ by mal dobre poznať rozvrh hodín detí v ŠKD, rovnako tak aj obsah preberaného učiva. Veľmi dôležitá je i komunikácia vychovávateľa s učiteľom a to s ohľadom na individualitu detí.

Oddychová a relaxačná činnosť má v týždennej skladbe výchovno-vzdelávacej činnosti ŠKD svoje nezastupiteľné miesto. Dôvodom je skutočnosť, že vyučovací proces vyvoláva v deťoch psychickú a fyzickú únavu, ktorá sa výrazne prejavuje u detí prvého a druhého ročníka, u niektorých detí aj v treťom a štvrtom ročníku. Pri nevyváženosti jednotlivých činností a nedodržaní psychohygienických zásad sa vyvíjajúci organizmus detí môže vážne poškodiť. Preťaženosť detí školským vyučovaním, návštevou základných umeleckých škôl, jazykových škôl a kurzov, krúžkov i neprimeraným množstvom domácich úloh je v dnešnej dobe veľmi aktuálna téma.

Pri príprave a vedení aktivít je potrebné poznať jednotlivé kroky, ktoré vedú k úspešnej realizácii činnostnej aktivity, so zmysluplným a cieľným účinkom na deti. Od začiatku až do konca realizovanej činnosti je potrebné dodržiavať základné postupy:

- vybrať alebo vytvoriť vhodne cieľnú aktivitu,
- dať deťom primerané, jasne formulované inštrukcie,
- dôsledne realizovať aktivitu,
- urobiť spätnú väzbu.

Jednotlivé kroky nasledujú po sebe. Jedine krok 4 je možné vynechať len v prípade ak:

- cieľom nie je zámerné učenie ale zábava,
- je v skupine taká nálada, že nie je vhodné ďalej deti „trápiť“ rozoberaním,
- ak veková skupina, či mentálne schopnosti detí bránia štruktúrovanému spracovaniu zážitku. (Bednařík, 2009, s. 104)

2.4 Výber činnosti a stanovenie cieľa

Výber aktivity ovplyvňuje niekoľko základných faktorov a majú v rôznych situáciách odlišnú prioritu. Preto najdôležitejším faktorom výberu činnosti je cieľ. Pri práci s deťmi je dôležité aký cieľ chceme dosiahnuť. Stanovený cieľ aplikujeme cez čiastkové ciele, ktoré nás bezprostredne navádzajú na splnenie hlavného cieľa činnosti. Pri príprave je vhodné predstaviť si celý priebeh činnosti, od delenia do skupín, cez podanie inštrukcie, samotnú realizáciu a spätnú väzbu. Ak si tieto faktory dokážeme vizualizovať, predídeme tak možným potencionálnym nedostatkom. Je však nutné podotknúť, že deti sú živým elementom našej práce a môžu vzniknúť akékoľvek situácie, ktoré nám môžu naše ciele a plány úplne zmeniť. Preto je nevyhnutné, aby sme boli pripravení aj na iné možné alternatívy a dokázali v daných okamihoch nájsť variabilné riešenie.

Ďalšími faktormi ovplyvňujúcimi výber činnosti sú: časový faktor, prostredie, veľkosť skupiny, vek detí, významné spoločenské udalosti, osobné preferencie, momentálne nastavenie pedagogického zamestnanca a rovnako tak detí, i materiálne zabezpečenie, ktoré máme k dispozícii.

2.5 Sprostredkovanie inštrukcií k činnosti

Inštrukcia sú nahlas vyslovené alebo napísané pravidlá a cieľ, ktorý majú deti cez činnosť dosiahnuť. Môže obsahovať motivačný úvod, cieľ, úlohu, zadanie. Veľmi dôležitú úlohu zohrávajú pravidlá, obmedzujúce aj určujúce, ktoré musia všetci dodržiavať. V inštrukcii je potrebné správne zadať roly, rozdelenie detí do skupín, postupnosť krokov. Rovnako tak dať deťom priestor na otázky. Na otázky, ktoré smerujú k porozumeniu inštrukcie je potrebné podať jasné vysvetlenie a usmernenie takými výrazovými prostriedkami, aby deti pochopili ich význam. Písomná inštrukcia býva najčastejšie pri hraní rolí, keď je potrebné, aby deti mali pred sebou text, objasňujúci danú situáciu, prípadne ďalšie doplňujúce informácie, ktoré deťom pomôžu vžiť sa do roly a situácie. Pri zadávaní inštrukcie je dobré kombinovať ústnu inštrukciu s písomnou.

2.6 Realizácia činnosti

Pri realizácii činností je potrebné, aby sa deti dodržiavali vytvorené a dohodnuté pravidlá, aby mali čo najlepší zážitok a činnosť úspešne dokončili. Pri práci deti je vhodné deti motivovať povzbudzovaním, jemným usmerňovaním prejaveneho záujmu, a niekedy i nepriamou pomocou, keď je evidentné, že si nejaké dieťa nevie poradiť s úlohou. Počas činnosti je vhodné realizovať aj priebežnú reflexiu.

2.7 Spätná väzba

Príklady spätnej väzby možno pozorovať takmer všade v bežnom živote, pričom najlepší príklad azda ponúka šport. Pri športe vidíme usmiateho trénera, povzbudzujúceho zverenca a podávajúceho mu uterák, inokedy pobehujúceho a mračiaceho sa, ako výrazne gestikuluje, dohovára a vysvetľuje. Individuálni športovci alebo celé športové tímy počas roka či sezóny trénujú a snažia sa o zlepšenie vlastných výkonov, aby pri dôležitých udalostiach dosiahli čo najlepší výsledok a prekonali nielen samých seba.

Motivácia spôsobom spätnej väzby v aspekte výchovných činiteľov v ŠKD zohráva významnú úlohu a jej nasmerovanie má upevňovať vôľu a vnútornú motiváciu u detí. Motivačný charakter spätnej väzby je tak determinovaný pochopením konkrétneho dieťa, poznaním nielen spôsobu, systému a charakteru jeho práce, ale aj zmýšľania a osobnostných kvalít. Každý vychovávateľ by mal do určitej miery poznať silné stránky a rozvojové oblasti dieťaťa, tiež je potrebné, aby mu boli dôverne známe jeho vlastnosti, schopnosti a potenciál. Ak dieťa a jeho prácu vnímame v širších súvislostiach, možno cieleným spôsobom zhodnotiť jeho konanie a nasmerovať ho k intenzívnejšej snahe a želanému výsledku. **Spätná väzba motivuje vtedy, ak má pozitívny charakter, nepôsobí voči dieťaťu a jeho konaniu kriticky, nie je povrchná a smeruje k iniciatíve a rozvoju.** V tomto smere sa približuje ku koučingovej metóde rozvoja, ktorá učí správne pochopeniu, efektívnejšiemu riešeniu a ich lepšiemu zvládaniu situácií vlastnými silami, čo sa dá označiť aj ako mobilizácia vnútorných rezerv dieťaťa. Tento spôsob svojou formou predstavuje spôsob „sprevádzania na ceste“, keď vychovávateľ dieťa postupne spoznáva a podporuje ho v jeho vlastnej individuálnosti a osobitosti.

3 NÁMETY AKTIVÍT

Každá výchovno-vzdelávacia činnosť je iná, odlišná, jedinečná a neopakovateľná, pretože sa vyskytuje v iných výchovných podmienkach ako pri školskom vyučovaní. Preto obsahové zameranie činnosti musí byť pre dieťa motivujúce a jemu blízke. Námety na činnosti, ktoré sa deťom predložia tak, že ich príjmu za svoje, sú zdrojom samostatnosti, rozvoja ich iniciatívy a aktivity. Pri výbere aktivity dbám na bezpečnosť, individuálne schopnosti, zručnosti detí a podmienky v ŠKD.

3.1 Aktivita: Rozprávková cesta

Tematická oblasť: vzdelávacia, pracovno-technická, telovýchovná, zdravotná a športová

Veková kategória: deti 2.-3. ročníka

Cieľ: podporiť u detí tvorivosť a fantáziu, orientáciu v priestore. Rozvinúť manuálne zručnosti.

Rozvíjané kompetencie: dieťa plánuje a hodnotí svoje činnosti, cibrí si vytrvalosť. Rozvíja si aj manuálne zručnosti.

Druh výchovnej činnosti: oddychová a relaxačná činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, asociovanie, hra, diskusia, indukcia, dedukcia, komunitný kruh, skupinová práca, rozprávková mapa, zvonček, staré predmety, školský dvor.

Realizácia: deti si sadli v triede na koberec, do kruhu. Hru som začala rozhovorom o rôznych veciach v našich životoch, so zameraním na rozprávkový príbeh. Po krátkom úvodnom vstupe, deti samé hovorili, čo ich napadlo pri slove „rozprávka“. Po asociácií slov, sme viedli krátku diskusiu na emóciu fantázie a zvedavosti. Motivačným smerovaním sme dospeli k otázke, či by chceli niekedy nájsť rozprávkový poklad. Avšak bolo tu aj niekoľko úloh, ktoré museli deti najprv splniť. Prvou, bolo nájsť mapu. Podľa jednotlivých stanovíšť na mape mali postupovať a čeliť rôznym prekážkam a vytrvalosťou dospieť k cieľu – víťazstvu a tak dosiahnuť vysnívanú odmenu – vytúžený poklad. Deti boli s činnosťou celého popoludnia oboznámené a bolo evidentné, že sú veľmi netrpezlivé. Táto emócia pramenila z práce s fantáziou a zvedavosťou detí.

Hru sme realizovali na školskom dvore, ktorý deti dobre poznajú a z hľadiska bezpečnosti detí je zabezpečený. Deti sa rozdelili do skupiniek, podľa vlastného výberu. Mapu som ukryla v predstihu tak, aby z nej bolo trochu vidieť. Po presune na školský dvor, deti dostali inštrukcie v zmysle indícií a ich úlohou bolo pozorne sa porozhliadnuť po školskom dvore a hľadať niečo, čo vyzerá veľmi staro. Na niektoré miesta som umiestnila taktiež zopár starších predmetov, ktoré deti postupne mohli naviesť k miestu s mapou (príloha 1). Kto mapu našiel, zazvonil na pripravený zvonček a to bolo znamenie, že sa mapa našla.

Pedagogická skúsenosť: deti veľmi živo reagovali, diskutovali o danej téme, uvoľnene a so záujmom vyjadrovali svoje názory a aktívnym počúvaním si rozširovali svoje predstavy a poznatky. Aktívne, s potrebnou dávkou fantázie a zvedavosti realizovali pohybovú aktivitu, využívali kombinatoriku s logickou návaznosťou, využívali poznatky z iných predmetov, efektívne využívali získané informácie z procesu učenia v tvorivej činnosti. Vytvárali si vlastný názor na problémové situácie a boli schopné ich

prezentovať. Spolupracovali v skupine, každý zastupoval svoju rolu, spoluvytvárali a dodržovali dohodnuté pravidlá.

3.2 Aktivita: Spoznávaj ma

Tematická oblasť: vzdelávacia, prírodno-enviromentálna, esteticko-výchovná

Veková kategória: deti 1. ročníka.

Cieľ: podporiť u detí pozornosť v priestore. Rozvinúť aj manuálne zručnosti.

Rozvíjané kompetencie: rozvíjanie vnímania a pozornosti. Dieťa plánuje a hodnotí svoje činnosti. Rozvíja si aj manuálne zručnosti.

Druh výchovnej činnosti: oddechová a relaxačná činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, diskusia, heuristická metóda, projektová metóda, skupinová práca, výkresy, farbičky.

Realizácia: pred odchodom s deťmi na prechádzku som deti požiadala, aby si pozorne všimli prostredie, napríklad stromy, ich tvary, veľkosť, kôru, listy, ich farbu, tvar, umiestnenie na konároch, plody stromov, rozloženie stromov, ich vzdialenosť a podobne. Po príchode z prechádzky deti najprv opísali svoje pozorovania slovne, potom sa rozprávali vo skupinkách (cca 4 detí) a pracovali na svojom výtvarnom vyjadrení. Po kreatívnej práci vždy jeden zo skupiny uviedol, čo zaujímavé si všimli jeho spolužiaci zo skupiny.

Obmeny: hrová aktivita sa dá realizovať počas celého roka. Námety na pozorovanie môžu mať súvislosť s ročným obdobím, so zámerom na ďalšie činnosti. Deti môžeme motivovať napríklad dramatickým vstupom, hádankou, rozporným tvrdením. Napríklad, že v našom okolí rastú stromy, na ktorých sú len podlhovasté listy a nemajú žiadne plody a naviesť deti k zisteniu, či je to tak.

Ďalšou obmenou môže byť žiadosť, aby pozorované veci vnímali viacerými zmyslami, aby uviedli tvar, farbu, vôňu, rozmer, zvuk a podobne. Rozvoj vnímania je dôležitý už od útleho veku dieťaťa a je podnetom pre jeho tvorivosť. Vnímavosť vedie k citlivosti k sebe, k iným, ku kráse, ale aj k problémom a ich riešeniu.

Pedagogická skúsenosť: deti so záujmom sledovali dianie okolo seba. Pozorovali stromy, vtáky a ostatné pre ne zaujímavé veci. Niektoré deti dokonca vnímali aj vek stromov a zvedavo kládli otázky týkajúce sa života prírody. Všimli si aj odumieranie jednotlivých častí stromov a kríkov. Využívali vlastné poznatky a skúsenosti k vyhodnoteniu a využívali aj prvky dedukcie. Utvárali si vlastný názor, spolupracovali a dodržiavali dohodnuté pravidlá. Veľmi angažovane dokázali vyjadriť svoje zážitky výtvarným spôsobom (príloha 2).

3.3 Aktivita: Rýchlo utekajme!

Tematická oblasť: vzdelávacia, prírodno-enviromentálna, spoločensko-vedná.

Veková kategória: deti 3. - 4. ročníka.

Cieľ: podporiť u detí rozvoj spolupatričnosti a neverbálnej komunikácie, pozornosť v priestore.

Rozvíjané kompetencie: rozvíjanie skupinovej spolupatričnosti a neverbálnej komunikácie, vnímania a pozornosti.

Druh výchovnej činnosti: oddechová a relaxačná činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, diskusia, aktívne počúvanie, heuristická metóda, skupinová práca, obrázky zvierat v ZOO.

Realizácia: vopred som si pripravila obrázky zvierat, ktoré môžu deti vidieť v ZOO. Motivačným rozhovorom a videom som uviedla deti do ríše zvierat a krátkou diskusiou sme hovorili o tom, prečo sa zvieratká nachádzajú v ZOO. Deti som posadila do kruhu a každému dieťaťu som dala obrázok a meno zvieratka, ktoré bolo na obrázku. Dohodla som sa s deťmi, že keď zavolám meno zvieratka, dané dieťa vstane a musí si nájsť nové miesto v kruhu. Tak urobia všetky deti, keď poviem viacero mien zvierat. Keď poviem rýchlo utekajme, všetky deti sa museli rýchlo postaviť a vymeniť si navzájom miesta podľa veľkosti zvierat.

Motivačné video: (http://www.mojevideo.sk/video/14b3f/zoo_bojnice_2012.html)

Obmeny: hru môžeme realizovať napríklad s farbami. Deťom sa rozďajú kartičky rôznych farieb, a postup je identický ako v predošlej hrovej aktivite a deti napríklad pri slove „dúha“ si vymieňajú miesta.

Podobne je to aj s realizovaním s obrázkami potravín a zmenu miest aplikujeme pri slovnom spojení „ nákupný vozík“.

Pedagogická skúsenosť: táto hra je pre deti veľmi zábavná. Pomohla im utvárať zmysel pre jednotu skupiny, podporila vývoj schopností aktívne počúvať a bola spojená aj s rozširovaním slovnej zásoby z rôznych tematických okruhov. Deti si rozvíjali aj formy spolupatričnosti a neverbálnej komunikácie.

Hru doporučujem realizovať aj po návšteve ZOO a prípadne ju doplniť o nové prvky rozvoja kompetencií a zručností.

3.4 Aktivita: Vieš nás spočítať?

Tematická oblasť: vzdelávacia

Veková kategória: deti 3.-4. ročníka

Cieľ: podporiť u detí pozornosť, precvičiť matematické operácie. Rozvinúť aj manuálne zručnosti.

Rozvíjané kompetencie: rozvíjanie vnímania a pozornosti. Dieťa plánuje a hodnotí svoje činnosti. Rozvíja si aj manuálne zručnosti.

Druh výchovnej činnosti: oddechová a relaxačná činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, heuristická metóda, projektová metóda, skupinová práca, kocka, papier, pero.

Realizácia: deťom som vyrozprávala motivačný príbeh o číslach, ktoré sa poplietli a nevedeli sa navzájom spočítať. Rozdelili sa do skupín a každá skupinka dostala hraciu kocku s číslami. Hádzali kockou, čísla si zapisovali na papier a pri ďalšom hode si zapísali súčet doteraz zapísaných čísel, s číslom naposledy hodeným. Víťazí ten, kto najskôr dosiahne 100.

Obmeny: deti môžu čísla odpočítavať od 100, prípadne hodené čísla násobiť a tak precvičovať rôzne matematické operácie.

Pedagogická skúsenosť: deti živo reagovali, snažili sa medzi sebou súťažiť o vyššie hodené čísla. Deti si hravo precvičovali matematické operácie a pozornosť. Aktivita nebola pre deti únavná, avšak odporúčam dať iba na 5 kôl, a potom zmeniť činnosť a to z psychohygienických dôvodov.

3.5 Aktivita: Funkčné systémy

Tematická oblasť: vzdelávacia

Veková kategória: deti 3.- 4. ročníka

Cieľ: podporiť u detí pozornosť, precvičiť logické myslenie a objasniť pojem - previazanosť vecí skúmaním častí, ktoré musia spolupracovať, aby fungovali. Rozvinúť aj manuálne zručnosti.

Rozvíjané kompetencie: rozvíjanie vnímania a pozornosti. Dieťa plánuje a hodnotí svoje činnosti. Rozvíja si aj manuálne zručnosti.

Druh výchovnej činnosti: oddychová a relaxačná činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, heuristická metóda, projektová metóda, práca vo dvojiciach, výkresy, farbičky.

Realizácia: motivačným rozhovorom som deti naviedla k hrovej aktivite, ktorou si deti upevnia pojem previazanosť vecí. Deti sa rozdelili do dvojíc a každá dvojica si vybrala stroj, ktorý bol zložený z niekoľkých častí. Napríklad auto, bicykel, vozík, hodiny a podobne. Tento stroj si deti najprv nakreslili, ale s vynechaním niektorej časti daného stroja. Keď dokončili kreslenie, každá dvojica sa spojila s inou dvojicou a vymenili si obrázky. Ich úlohou bolo uhádnuť, ktorá časť chýba a ako to ovplyvní chod celého stroja či mechanizmu. Chýbajúcu časť potom deti dokreslili farebne odlišne. V závere každá skupina prediskutovala pred ostatnými, prečo navrhli daný stroj a ako ovplyvnila chýbajúca časť fungovanie stroja.

V hre sme s deťmi pokračovali prostredníctvom brainstormingu a diskutovali sme o situáciách, v ktorých skupiny ľudí alebo jednotlivci závisia jeden od druhého a zdôrazňovali sme konkrétne situácie. V poslednej fáze deti nakreslia funkčný systém, ktorý ich zaujal najviac.

Obmeny: deti sa v skupinke po štyroch dohodnú, aký stroj ostatným napodobnia. Ostatné deti budú hádať, čo to je. Každé dieťa by malo mať svoju rolu vo fungovaní stroja. Môžu predviesť aj situáciu, keď jedna časť stroja prestane fungovať.

Obdobný postup môžeme voliť pri brainstormingu o častiach ľudského tela. Deti rozprávajú o častiach ľudského tela a o tom, čo by sa stalo s telom a jeho fungovaním, keby jedna časť chýbala.

Pedagogická skúsenosť: aktivita bola pre deti zaujímavá a pracovali so záujmom. Činnosť som volila z dôvodu, že si vyžadovala analýzu obrazov, predvídanie dôsledkov a spoločné rozhodovanie a je možné ju využiť na hodinách prírodovedy, výtvarnej výchovy či pri obmene na iných predmetoch (príloha 3).

3.6 Aktivita: Vandrovka

Tematická oblasť: vzdelávacia.

Veková kategória: deti 2.- 3. ročníka.

Ciel': podporiť u detí pozornosť, rozvoj pamäti, precvičiť logické myslenie, matematické operácie, spoluprácu.

Rozvíjané kompetencie: rozvíjanie vnímania, pozornosti, pamäte. Dieťa plánuje a hodnotí svoje činnosti. Rozvíja si aj slovnú zásobu a fantáziu.

Druh výchovnej činnosti: oddychová a relaxačná činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, inscenačná metóda, skupinová práca, makety zvierat, krieda, tabuľa.

Realizácia: deti som usadila do kruhu na koberec v triede, tak aby uprostred bola tabuľa, alebo niečo iné na čo možno kresliť. (baliaci papier) Každé dieťa si zvolilo jedno zvieratko – myš, líšku, vlka, ktorého obrázok malo potom pripevnený na oblečení z prednej časti. Každé dieťa následne dostalo text, ktoré deti mali presne počas hry hovoriť. Hru som ukončila asi po 45 minútach a s deťmi sme si následne pozreli hranú rozprávku o Mechúrikovi Koščúrikovi.

(<https://www.youtube.com/watch?v=RD99UWALSXA>)

MYŠKA: Ja, myška Hryzka, vybrala som sa na vandrovku. Vzala som si so sebou tri bábičky (nakreslí ich).

Idem, idem stretnem líšku...

LÍŠKA: (vyskočí) Kamže, kam sestrička?

MYŠKA: Na vandrovku.

LÍŠKA: Ak ma vezmeš so sebou, dám ti päť guliek (nakreslí guľku na tabuľu).

MYŠKA: Tak pod'.

LÍŠKA: (stane si pred myškou). My dve zvieratká, líška a myška, vybrali sme sa na vandrovku. Vzali sme si so sebou 8 vecí. Ideme, ideme... stretneme vlka.

VLK: (vyskočí) Kamže, kam bračekovci?

LÍŠKA: Na vandrovku.

VLK: Ak ma vezmete so sebou, dám vám 4 hrušky (nakreslí na tabuľu).

LÍŠKA: Tak pod'.

VLK: (stane si pred líškou). My tri zvieratká, myška, líška a vlk vybrali sme sa na vandrovku...

Pedagogická skúsenosť: základná myšlienka hry je prevzatá zo známych hier riekankového typu (Mechúrik Koščúrik). Pridali sme početové činnosti, ktoré som však pri hre neuprednostňovala. Omyl pri sčítaní je vhodné považovať za rovnaký, ako ten, keď dieťa zabudne vyskočiť po vyvolaní svojho mena. Deti si hru samé neskôr sťažovali pridávaním väčšieho počtu predmetov. Predstava mnohosti je reprezentovaná obrázkami a zálohovými predmetmi. Odporúčam pripraviť si makety zvierat pri výtvarnej činnosti.

3.7 Aktivita: Prepojenie

Tematická oblasť: prírodno-enviromentálna.

Veková kategória: deti 3.- 4. ročníka.

Výchovno-vzdelávací cieľ: podporiť u detí chápanie základných princípov ochrany životného prostredia, rozvíjať zručnosti pri jednoduchej činnosti na tvorbe a ochrane životného prostredia, rozvoj pamäti, precvičiť logické myslenie, spoluprácu.

Rozvíjané kompetencie: rozvíjanie vnímania, pozornosti k životnému prostrediu a sebe samému. Dieťa plánuje a hodnotí svoje činnosti. Rozvíja si aj slovnú zásobu cez zážitok.

Druh výchovnej činnosti: oddechová činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, diskusia, projektová metóda, skupinová práca, niekoľko klbiok vlny, nožnice, katričky na aktivitu podľa počtu detí.

Realizácia: deťom som motivačným spôsobom hovorila o potravinovom reťazci a že jednu rolu v tomto reťazci vytvoria aj oni pri tejto hre. Každé dieťa dostalo jednu kartičku. Deti si prečítali svoju kartičku a prípadne sme si objasnili slová, ktorým nerozumeli. Deti, ktoré mali na kartičkách voľné miesto, mohli doň napísať názov jedného miestneho cicavca, vtáka, rastliny alebo hmyzu, na ktorý sa hodí opis na kartičke. Deti následne vytvorili 2 skupiny (6 alebo 12 detí v skupine) a postavili sa na miesto uprostred miestnosti. Jedno dieťa zo skupiny prečítalo text na kartičke nahlas. Ostatní počúvali a spoločne rozhodli, či je medzi nimi a prvým dieťaťom nejaké prepojenie – väzba a to z dôvodu, že opis tvora im slúži ako potrava alebo ako potrava slúžia oni jemu. Predviedli túto väzbu tak, že dajú koniec vlny (asi 1 m) prvému dieťaťu a druhý koniec si omotali okolo pásu. Následne ďalšiu kartičku prečítalo ďalšie dieťa a opakovali sme predchádzajúce kroky (príloha 4).

Táto činnosť pokračovala, až kým sa do prepojenia nezapojili všetci. Niektoré deti mali okolo pásu uviazaných viac farebných koncov vlny. Po poslednej kartičke som deťom priblížila problém životného prostredia spôsobom, že ľudia často znečisťujú svoje okolie rôznymi látkami odpadu napríklad do vody a tým sa rieka znečisťuje a živočíchy žijúce vo vode a pijúce túto vodu sa otrávia a umierajú. Tým si aj znečisťujeme vodu, ktorá pre všetky živočíchy a rastliny a aj človeka znamená život. Bez vody nie je život možný.

Všetky deti, ktoré boli zapojené v prepojení a situácia sa ich dotýkala, sa spojili vláknom vlny inej farby a museli si sadnúť, čím názorne ukázali sekundárny účinok znečistenia vodných tokov. Každé dieťa, ktoré bolo spojené s niekým, kto už sedel, si muselo taktiež sadnúť, aby sa dokončil reťazec prepojenia. Po ukončení prepojenia som následne s deťmi viedla diskusiu na zvolenú tému, kde deti vyslovovali aj svoje návrhy na možnosti odstránenia znečisťovania životného prostredia.

Obmeny: iný scenár – farmár, ktorému hmyz požiera úrodu, použije silný insekticíd. Ten zabije následne mnoho druhov iného hmyzu, ktorý žije v tejto oblasti.

Drevokombinát sa rozhodne vyrúbať všetky stromy v okolí, aby na predaji dreva zarobili veľa peňazí.

Deti môžu vyrobiť mapu vzťahov v ekosystéme a závislosť jednotlivých článkov v celkovom prepojení ekosystému (príloha 5).

Pedagogická skúsenosť: deti veľmi živo reagovali na hru. Boli zvedavé a hlavne prejavili svoje vedomosti z prírodovedy, ktoré mali možnosť prejať.

Hra ešte viac u detí prehĺbila vzťahy a pochopenie dôsledkov znečisťovania životného prostredia a zážitkom. Doporučujem navštíviť s deťmi ekofarmu alebo nejaké miestne farmy a pohovárať sa s miestnymi farmármi o životnom prostredí a jeho prepojení. Deti tak budú mať možnosť cez reálny zážitok pozorovať jednotlivé prepojenia v prírodnom prostredí.

3.8 Aktivita: Predstavuj si

Tematická oblasť: rozvoj predstavivosti a fantázie.

Veková kategória: deti 2.- 4. ročníka .

Cieľ: podporiť u detí chápanie predstavivosti a fantázie, špecifické schopnosti.

Rozvíjané kompetencie: rozvíjanie vnímania, vnímania pocitov a vedieť o nich hovoriť. Dieťa plánuje a hodnotí svoje činnosti. Rozvíja si aj slovnú zásobu cez zážitok.

Druh výchovnej činnosti: oddechová a relaxačná činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, diskusia, metóda tvorivej dramatiky, skupinová práca, žiadne prostriedky.

Realizácia: Deti sa prechádzali po miestnosti, prípadne na voľnom priestranstve (je nutné zabezpečiť bezpečnosť prostredia), nerozprávali sa, vzájomne sa vyhýbali, sústredovali sa len na seba, pozerali sa pred seba.

Pomaly a jasne som deťom simulovala situáciu: *„Chodíme po vode, ktorá je hlboká po členky. Vody však pribúda, stúpa stále viac a už je vám po kolená...Vaša chôdza už nie je taká ľahká. A voda stále stúpa a už ste v nej po boky. Chcete si do nej ponoriť ruky? Aký silný odpor cítite, keď v nej idete?... Voda vám siaha po pás. ... A teraz ste v nej až po krk. Aké to je? Ako sa vám chodí? Choďte opatrne, aby ste si nenamočili tvár. Vo vode máte celé telo okrem hlavy... Kde máte ruky? Uvedomte si, koľko námahy vás stojí pohyb vo vode. Voda však stále stúpa, už ju máte nad hlavou. Vy máte dýchaciu trubicu, ktorou môžete dýchať, nemusíte sa báť. Dýcha sa vám dobre. Voda začína pomaly klesať... Už môžete normálne dýchať. Voda vám siaha už len po krk,... po pás.... po boky. ..po kolená. Otraste sa ako mokrý pes. Začnite na seba špliechať vodu ... Voda úplne opadla, zem je suchá. Teraz si môžete ľahnúť na zem a vysušiť sa na slnku. Sadnite si a rozprávajte ako ste sa cítili.“*

S deťmi diskutujeme o pocitoch, ktoré mali a prežívali pri simulácii zážitku. Deťom som vysvetlila niektoré nové pocity, ktoré v sebe objavili a nemali obavy z ich prežívania. Deti pochopili potrebu hovoriť o svojich pocitoch a odbremenili sa tak z následného strachu a obáv.

Obmena. Podobne môžeme vyvolať pocit chodenia po tráve, ktorá je stále vyššia a vyššia, prípadne sa môžeme brodiť snehom, blatom alebo v piesku. Môžeme vstupovať do mora, pohybovať sa po morskom dne, stretávať nezvyčajné podmorské živočíchy. Aktivita môže pokračovať tým, že deťom dáme nakresliť to, čo si predstavili, že videli na morskom dne.

Vyvolávanie zmyslových predstáv je pre deti veľmi dôležité pre rozvoj ich tvorivosti a vnímania sa. Možnou aktivitou je napríklad aktivita, kedy deti priradili k svojmu menu nejakú vymyslenú vec, ktorú si predstavujú vo svojej fantázii a určili jej farbu, vôňu, tvar, veľkosť, teplotu, povrch, váhu, schopnosť (lietať, pohybovať sa, plávať, rásť, zväčšovať sa, zmenšovať sa a podobne). Túto vec môžu nakresliť, opísať, priradiť jej príbeh. Aktivita rozvíja nielen zmyslovú predstavivosť, ale zvyšuje sebavedomie detí (meno ako jedinečná hodnota človeka), sebaúctu a vzájomnú úctu.

Rozvoj predstavivosti, fantázie môžeme u detí uskutočniť aj prečítaním ukážky z Malého princa (Antoine de Saint-Exupéry) o existencii cudzích planét, neznámych bytostí. Deti potom môžu vytvárať svoju neznámu bytosť, môžu ju opísať, nakresliť, vytvárať z plastelíny alebo z hliny, na jej tvorbu môžu použiť ľubovoľný materiál. Na záver všetci predstavia svoje bytosti a vytvoria galériu záhadných bytostí.

Prameň: M. Zelina, L. Alberty, 2011

Pedagogická skúsenosť: deti veľmi pozitívne reagovali na túto oblasť zmyslového vnímania. Boli uvoľnené a s radosťou sa oddávali pocitom, ktoré v nich vyvolávala ich vlastná predstavivosť. Najväčší význam malo zvukové pociťovanie. Pomohlo pri utváraní reči a tým sprostredkovalo rozumový vývin. Túto aktivitu so zvolila aj z dôvodu podpory vývinu abstraktného myslenia detí.

3.9 Aktivita: Vieš mi našepkať?

Tematická oblasť: rozvoj predstavivosti a fantázie.

Veková kategória: deti 2.- 4. ročníka .

Cieľ: podporiť u detí chápanie predstavivosti a fantázie, špecifické schopnosti.

Rozvíjané kompetencie: rozvíjanie vnímania, vnímania pocitov a vedieť o nich hovoriť. Dieťa plánuje a hodnotí svoje činnosti. Rozvíja si aj slovnú zásobu cez zážitok.

Druh výchovnej činnosti: oddychová a relaxačná činnosť.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti (metódy, formy, prostriedky): rozhovor, diskusia, metóda tvorivej dramatiky, skupinová práca, tabuľa, krieda, fixi, papier.

Realizácia: Deti som rozdelila do dvojíc. Jeden z dvojice sedel na stoličke chrbtom k tabuli a mal pred sebou na lavici papier a fixku. Druhý z páru sedel na stoličke smerom k tabuli a jeho úlohou bolo, aby to čo uvidel nakreslené (napísané) na tabuli, otočením hlavy k druhému z dvojice našepkal, čo tam videl. Druhý z dvojice počúval a našepkané sa snažil nakresliť na papier. Deti z dvojice som po 10 minútach vymenila.

Pedagogická skúsenosť: deti živo našepkávali. Aktivita ich veľmi pohltila, až tak, že nechceli ukončenie. Na svojich výtvoroch sa veľmi pobavili. V tejto aktivite som zamerala pozornosť na spoluprácu a koordináciu. Je to výborná forma a metóda na rozvoj predstavivosti a pomenovanie vecí.

ZÁVER

Počas rokov praxe som sa naučila a vyskúšala veľké množstvo didaktických a detských hier, čo ma motivovalo aj k spracovaniu tejto osvedčenej pedagogickej skúsenosti. Verím, že naplní svoj účel a prinesie inšpiráciu najmä pre vychovávateľov v ŠKD. Ak chce vychovávateľ vychovávať deti, musí sa aj on sám rozvíjať, aby mal čo najväčší repertoár zručností, nápadov, podnetov a aktivít, ktorými potom stimuluje tvorivosť a osobnosť dieťaťa.

Hra je dôležitou súčasťou ľudského života. Pomocou nej už od narodenia spoznávame svet, učíme sa základným potrebám. Stretávame sa s ňou v každodennom živote a považujeme ju za samozrejmu súčasť nášho života. Hra sprevádza ľudstvo od jeho vzniku, čo dokazujú aj rozličné historické pramene. Už v starovekom Ríme sa hra stala priamou súčasťou výchovy a vzdelávania.

Veľkú pozornosť venoval hre aj Jan Amos Komenský vo svojich dielach (Informatorium školy materskej, Škola hrou, Vševýchova). Hru začlenil do svojej pedagogickej sústavy a pokladal ju za rovnako dôležitú pre zdravý vývin ako výživu a spánok. Hru považoval za prirodzený prostriedok na výchovu vôle, charakteru, rozvoj rozumových schopností dieťaťa, rozvoj reči, myslenia a fantázie. Má nepredstaviteľný význam pre rozvoj celej osobnosti dieťaťa. Je nielen zdrojom zábavy, ale prostredníctvom hry sa dieťa učí poznávať okolitý svet, reagovať na podnety, rozvíja svoju reč, fantáziu, predstavy. Z pohľadu uspokojovania základných potrieb dieťaťa je hra nezastupiteľná a ničím nenahraditeľná činnosť. Je dôležitý motivačný činiteľ a prostriedok učenia sa, odrážajúci sa v tvorivom momente, v schopnosti sebautvárania, sebaregulácie a sebvýchovy. Predstavuje najprirodzenejší a najvýznamnejší výchovný prostriedok.

Hra napomáha aj mravnému vývinu dieťaťa, pretože pri nej získava sociálne skúsenosti a formuje si tak vzťah k iným ľuďom. Prostredníctvom svojich pravidiel, hry formujú vôľu, charakter, disciplínu, uvedomelé a čestné správanie detí. Avšak pri hre sa vyskytnú u niektorých detí aj sklony k podvádaniu, ktoré by mal vychovávateľ včas spozorovať a vhodným spôsobom sa ich snažiť eliminovať.

Hry podnecujú aj pohybovú aktivitu, umožňujú nenásilné získavanie skúseností, nových poznatkov a rozvíjanie schopností. Podieľajú sa na utváraní charakterových a vôľových vlastností a majú významnú úlohu pri socializácii. Zväčša ich sprevádzajú kladné city, prinášajú vzrušenie a radosť, umožňujú odreaagovať napätie, stres a negatívne emócie, čím značne prispievajú k zdravému vývinu osobnosti. Na význam hry poukazuje i skutočnosť, že sa vo svete vytvorila samostatná pedagogická profesia herný špecialista (playworker). Hra v škole má veľký význam aj pre formovanie postoja dieťaťa k životu.

Význam hry spočíva aj v tom, že je modelovým sociálnym prostredím, v ktorom má dieťa možnosť naučiť sa dodržiavať stanovené pravidlá alebo znášať dôsledky ich porušovania. V prípade starších detí zas predstavuje šancu naučiť sa nájsť so spoluhráčmi konsenzus pri určovaní, rešpektovaní, prípadne zmenách pravidiel. Hre možno prisúdiť i takéto výhody:

- prirodzenosť a spontánnosť detí,
- motivujúci účinok,

- potenciál pre rozvoj poznávania,
- pozitívne prežívanie a skúsenosti,
- bohaté podnety pre rozvoj tvorivého myslenia, vnímania i správania,
- modelácia životných, najmä konfliktných situácií, čím sa dieťa pripravuje na ich neskoršie riešenie.

Podľa môjho názoru veľký význam hry ako výchovnej metódy spočíva najmä v tom, že deti sa hrajú väčšinou radi. Vychovávateľ ich nemusí nútiť, aby sa hrali, práve naopak samotné deti sú často iniciátormi nejakej hry. Potom je už len na pedagógovi, aký význam jej pripíše, či ako pozmení jej štruktúru a obsah, aby splnila konkrétny výchovný cieľ. Dokáže vhodne kompenzovať náročnosť vyučovania a pôsobí ako relaxácia. Je významným prostriedkom nenásilného ovplyvňovania a teda i výchovného vedenia a rovnako i vhodnou príležitosťou poznávania detí.

Námety hier som sa snažila spracovať tak, aby s nimi mohol aj iný pedagóg ďalej pracovať, meniť ich podľa vlastných predstáv, možností a potrieb. Každá jedna hra alebo hrová aktivita vedie deti k prijímaniu zmien v živote a k takému mysleniu i konaniu, aby si osvojili a vytvorili určité hodnoty, vzťahy k ľuďom, k životu, ktoré budú schopné aplikovať aj v praxi, v reálnom živote.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BAGÁLOVÁ, L., 2001. *Stupne premeny tradičnej školskej triedy*. In: Interné materiály ASK. Bratislava: ASK, 2001.
2. BAGÁLOVÁ, L. – VAŇOVÁ, Z., 2000. *Výchova a vzdelávanie pre 21.storočie – Inováciami kurikula k zmysluplnému učeniu*. Bratislava: ASK, 2000. ISBN 80-968477-0-8.
3. BEDNAŘÍK, A. et. al., 2004. *Životné zručnosti a ako ich rozvíjať*. Bratislava: Nadácia pre deti Slovenska, 2004. ISBN 80-969209-5-2.
4. PORTMANOVÁ, R. 2004. *Hry pro tvorivé myslenie*. 1. vydanie. Portál. Praha. 2004 ISBN 80-7178-876-7.
5. Zákon č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
6. Vyhláška Ministerstva školstva č. 306 z 15. júla 2009 o školskom klube detí, školskom stredisku záujmovej činnosti, centre voľného času, školskom hospodárstve a stredisku odbornej praxe.
7. *Výchovný program v praxi*, 2009. Bratislava: Dr. Jozef Raabe Slovensko. 2009. ISBN: 978-80-89182-40-4.

Internetové zdroje

1. ZELINA, M. – ALBERTY, L., 2011. *Metodika tvorby učebných zdrojov pre žiakov v celodennom výchovnom systéme na základných školách*. Bratislava: MPC. ISBN nemá.
Dostupné online na:
http://web.eduk.sk/stahovanie/Methodika_Zelina_Alberty.pdf

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Rozprávková cesta

Príloha 2 Spoznávaj ma

Príloha 3 Funkčné systémy

Príloha 4 Vzory kartičiek

Príloha 5 Prepojenie

Príloha 1 Rozprávková cesta

Obrázok 1 Rozprávková mapa

Prameň: vlastný archív

Príloha 2 Spoznávaj ma

Obrázok 2 Spoznávaj ma

Prameň: vlastný archív

Príloha 3 Funkčné systémy

Obrázok 3 Funkčné systémy

Prameň: vlastný archív

Príloha 4 Vzory kartičiek

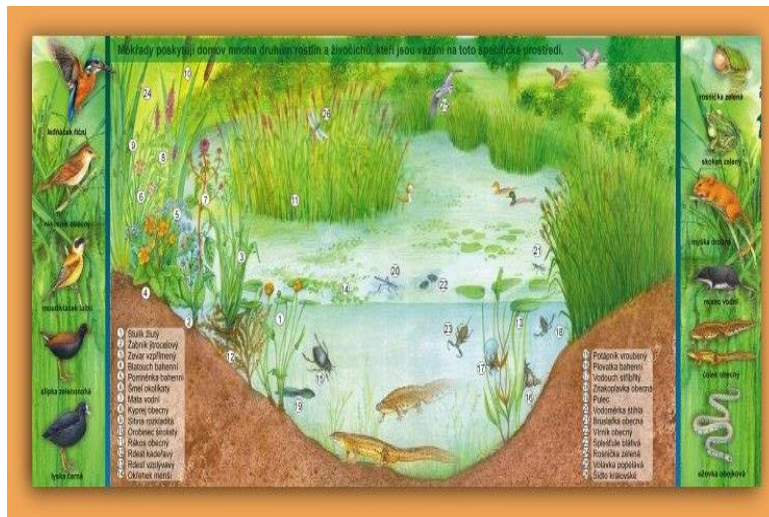
Vzory kartičiek:

..... ✂	
Som človek. Živím sa mäsom, ktoré pochádza z veľkých cicavcov a vtákov. Jem taktiež obilie, ovocie, zeleninu. ✂	Som vták..... Živím sa zrnom, semenami a hmyzom. Niekedy sa mnou živia ľudia. ✂
Som veľký cicavec..... Živím sa trávou a zrnom. Niekedy sa mnou živia ľudia. ✂	Som veľký cicavec..... Živím sa menšími cicavcami, Niektorým ovocím a zrnom. Keď uhyniem, baktérie spolu s plesňami spôsobujú môj rozklad a premenu na pôdu. ✂
Som malý cicavec ..... Živím sa zrnom, semenami, ovocím, Hmyzom a vtákmi. Mnou sa živia väčšie cicavce a baktérie spolu s plesňami spôsobujú môj rozklad a premenu na pôdu, keď uhyniem. ✂	Som malý cicavec..... Živím sa zrnom, semenami, ovocím, hmyzom a vtákmi. Mnou sa živia väčšie cicavce a baktérie spolu s plesňami spôsobujú môj rozklad a premenu na pôdu, keď uhyniem. ✂
..... ✂	

Obrázok 4 Vzory kartičiek

Prameň: vlastný archív

Príloha 5 Prepojenie

Obrázok 5 Prepojenie

Prameň: biocentrum Zahájka